

Психологічні аспекти гуманізації виховного процесу в школі.

Одним із головних напрямків розбудови національної освіти на сучасному етапі існування нашої країни є гуманізація навчально-виховного процесу. В основу цього процесу покладено ідеї гуманістичної психології, яка в центр навчально-виховного процесу становить учня, його розвиток, прагнення реалізувати свої здібності, можливості стати джерелом тих позитивних змін, що з ним відбуваються. Реалізація цього принципу в навчально-виховному процесі передбачає його докоренні зміни. Сьогодні вже неможливо розглядати виховання як процес строго регламентований, як передачу готових норм, форм поведінки, цінностей від вихователя до вихованця. Виховний процес роз-

глядається психологами як спільний пошук учителем і учнями моральних принципів, особистісних смислів і смислових установок, і вироблення на цій основі учнями власних моральних цінностей, співвіднесених з цінностями суспільства. Психологічним об'єктом виховання, як відомо, є мотиваційно-потребнісна сфера особистості, центром якої є її «гуманістичне ядро».

Під гуманістичним ядром особистості психолог О.О.Бодальов розуміє «сукупність відносно стійких психологічних властивостей особистості, інтегруючих систему її поглядів на інших людей, і на саму себе, емоційне ставлення до інших людей і до себе, і характерну для неї поведінку, коли об'єктом її стають як інші люди, так і сама особистість».

Гуманність особистості, таким чином, це певна психологічна властивість, у якій проявляється система ставлення особистості до інших людей і до самої себе, до всього живого. Гуманність проявляється в доброзичливості, повазі до інших, турботливості про них, доброті, терпимості здатності співчувати іншим людям. Психологічна сутність цієї властивості полягає в тому, що інша людина виступає для особистості як цінність.

З метою виявлення рівня сформованості цієї властивості у школярів проводилось психологічне дослідження серед старшокласників педагогічної гімназії №24. Учням було запропоновано оцінити рівень сформованості деяких рис характеру, серед яких була й гуманність, на основі певних критеріїв. Рівень сформованості вважався високим, якщо виявлялась майже всі складові даної якості; середнім, якщо половина з них; і низьким, якщо менше половини. За даними самооцінки високий рівень розвитку гуманності властивий 42, 8% старшокласників; середній - 47,6%; і низький - лише 9,6% учнів. Як бачимо, приблизно половині старшокласників притаманний високий рівень гуманності. Це, безперечно, є певним досягненням педагогічного колективу даної школи, який систематично впроваджує в педагогічний процес принцип гуманізації.

Психологічні умови формування гуманності такі ж, як і інших якостей. Вони полягають у єдності знання, переживання та практичної дії. Але їх здійснення має свої особливості, тому, що не можна примусити бути гуманним. Сформованість окремих компонентів цієї тріади залежатиме, насамперед, від того, чи будуть самі виховні впливи з боку сім'ї, дитячої гри, педагогів, суспільства гуманними чи ні. Щоб зростати гуманною, дитина змалечку повинна мати досвід гуманного ставлення до неї, свого гуманного ставлення до інших. Гуманне ставлення до дитини, як психологічна умова її нормального особистісного розвитку має велике значення в будь-якому віці, але най-

більш важливу роль воно відіграє в роки шкільного навчання, коли йде інтенсивний процес формування моральних і соціальних установок, моральної самосвідомості. Це вимагає від педагогів необхідності перебудувати свої стосунки з учнями, відмовитись від морально дисциплінарної моделі навчання, яка орієнтується лише на засвоєнні дитиною навчального матеріалу, і перейти до реалізації особистісно орієнтованої моделі навчання, що ґрунтується на співробітництві вчителя й учня, і є орієнтованою на особистісний розвиток дитини. Такий перехід передбачає врахування в процесі взаємодії позиції учня, особливостей осмислення ним оточуючого світу, специфічної інтерпретації учнем навчального матеріалу, психологічної підтримки з боку вчителя, довіри до творчих сил дитини, надання учням свободи особистісного вибору, без якого не може бути позитивного особистісного розвитку.

Три основні психологічні умови, на думку психологів гуманістичного напрямку, лежать в основі гуманістичного підходу у вихованні дітей-емпатія, відвертість і безумовно позитивне ставлення до дитини.

Рівень розвитку гуманності в майбутніх педагогів, за даними дослідження, є переважно високим у 62, 5% що свідчить про їх більшу готовність до реалізації принципу гуманізації в своїй педагогічній діяльності.

